

gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 19. januarja 1894.

Politiški oddelek.

Družba sv. Cirila in Metoda.

Brezdvomno je najvažnejša slovenska družba poleg „Družbe sv. Mohorja“ družba sv. Cirila in Metoda. Njeno vzvišena naloga je, varovati slovenske otroke zlasti ob mejah s slovenskimi šolami proti potujčenju. Taka družba je posebno potrebna ob sedanjem času, ko naši narodnosti preti večja nevarnost nego kedar si bodi. Mi namreč nismo tisti optimisti, ki bi pričakovali, da bode minister Madejski nam Slovincem delil slovenske šole, ker je Poljak. Kacega mnenja je vlada glede slovenskih šol, je pač jasno vidno iz besed deželnega predsednika kranjskega v deželnem zboru, ko je bil razgovor o razmerah na tukajšnjem učiteljišču. Da gospodje na Dunaju se res mislijo ozirati na slovensko šolstvo, bi se gospod bar. Hein gotovo tako ne upiral razširjenju pravice slovenščine na tukajšnjem učiteljišču, ko je vendar od tega zavisen razvoj slovenskega šolstva. Tega si pa pač ne moremo misliti, da bi bar. Hein ne bil poučen o namerah sedanje vlade bolje, nego je kateri si bodi slovenski poslanec, naj tudi sedi v koaliciji.

Zatorej lahko rečemo, da bode družba sv. Cirila in Metoda še dolgo Slovincem močno potrebna, ako nečemo prepustiti naše mladine ob mejah potujčenju.

Skušnja pa nas uči, da Slovenec, ki se potuji, tudi navadno zgubi vero, zato je pa družba tudi v verskem oziru velikega pomena. Podpirati bi jo morali vsi, katerim je na tem kaj ležeče, da naš narod ostane zvest veri svojih očetov.

Dobro je pa, da si je družba ohranila popolno nezavisnost. Slabi vpliv zavisnosti bi se utegnil pokazati sedaj, ko se mešajo pojmi in konservativci podpirajo celo liberalce. Kdo ve, kaj bi bilo z družbo ob času, ko se pripravljajo celo konservativci, da na Dunaji pomagajo zopet liberalizmu do prejšnje veljave, ako bi bila od kod odvisna. Utegnile bi se jej delati od kake strani ovire, kjer bi morali prav za prav le pospeševati njene namene.

Pa tudi družba še ne bi bila odveč, ko bi tudi že Slovenci dobili slovenske ljudske šole po vseh pokrajinah, po katerih stanujemo. Po tem bi se pa lahko mislilo na kako slovensko gimnazijo, kje ob jezikovni meji, recimo v Celovci. Da bi nam dali v Celovci ali sploh na Koroškem kake slovenske paralelke, v tem še naši prijatelji sedanje vlade molče. Slovenska srednja šola na Koroškem bi bila vse drugačnega pomena za slovenstvo, kakor katoliška gimnazija v Ljubljani, za katero se zbira katoliški sklad. Če bi imeli tako gimnazijo v Celovci, bi dobili tudi v tej deželi dokaj narodnega razumništva. Družba svet. Cirila in Metoda pa nam daje tudi dovolj jamstva, da bi tudi v verskem oziru gimnazija pod njenim vodstvom ne bila slabša, nego bode bodoča katoliška gimnazija v Ljubljani. Dela za družbo ne bode zmanjkalo, le to je težava, da družbine moči ne morejo že vsega zmagovati. Res da se narod za to družbo izredno zanima, ali vendar se njena sredstva ne morejo niti primerjati sredstvom, katera ima na razpolago „Češka Matica školska“ katera ima enak namen.

Iz nedavno razpošiljanega „Vestnika“ razvidimo, da je ob občnem zboru družba imela že 123 podružnic, in so se bile v enem letu pomnožile za 18. Posebno se je nežni spol začel bolj zanimati za družbo. V vsem je ob občnem zboru že bilo 22 ženskih podružnic z nad 3000 družabnicami, lepa ženska armada v boji za obrambo naše narodnosti. V vsem pa ima družba že nad 10.000 udov. Število pokroviteljev se je pomnožilo za 33 ter jih je bilo ob občnem zboru vkupe 116.

Podružnice so pridno prirejevale primerne veselice za družbeni namen. Na podružničnih shodih so bili razni poučni govori. V tem oziru so se delovanju družbe delale nekake ovire na Koroškem, ali naposled je pa razsodba državnega sodišča odstranila te ovire. Delovanje „Družbe sv. Cirila in Metoda“ je trn v peti koroškemu Nemcem in nemškutarjem, radi bi jo bili pripravili ob dobro ime, ali dosedaj se jim to ni posrečilo. Na družbene shode pošiljali so ovađnike, da bi takoj poročali, ko bi kak govornik zinil kako nepremišljeno, da bi se potem dotična družba razpustila. Na ta način prišle so bile ne-

katere ovadbe, ali se je kmalu pokazalo, da so se opirale le na laži.

V družbeni otroški vrtec v Celji se je bilo vpisalo 66 otrok, v zabavišče pri sv. Jakobu v Trstu pa 80 otrok. Štirirazredna ljudska družbina šola štela je lani 318 učencev. V prvem razredu napravili so paralelko, ker se je bilo oglasilo nad 100 otrok. Zabavišče v Rojnu je obiskovalo 80 otrok. Novo zabavišče na Greti je pa štelo 54 otrok. Otroško zabavišče v Pevmi pri Gorici je pa obiskovalo 50 otrok. Zabavišče v Ločniku je štelo 38 otrok. Poleg tega je podpirala družba zavode družbe „Sloge“ v Gorici. V zavode, katere je družba vzdrževala ali podpirala, hodilo je 1200 slovenskih otrok.

Družba pa ne skrbi le za zavode, temveč tudi širi slovensko knjigo mej narod. Tako je izdala do letošnjega občnega zbora že 11 zvezkov svoje knjižnice za mladino. Pa tudi družbi darovane spise je družba pridno razširjevala po krajih, kjer slovenska narodna zavest še ni tako razvita.

Dohodki družbe hitro rastejo, ob enem pa tudi njeni stroški. Leta 1892. je družba imela 15.962 gld. 80 kr. dohodkov, in so se v dveh letih kar podvojili. Stroškov je pa družba 1892. leta imela 13258 gld. 9 kr. Od kar deluje družba, nabrala je 60.280 gld., izdala pa 45.583 gld. Iz teh podatkov je dovolj razviden velik pomen Ciril Metodove družbe za nas Slovence. Za to pa ne moremo dovolj tukaj priporočati, da bi jo podpirali Slovenci.

Družba razširi v kratkem jako svoje delovanje. Odločila se je, da razvije svoje plodonosno delovanje tudi na Koroškem. V Velikoveci osnovala bode štirirazredno ljudsko šolo. V Mariboru bi pa že bila osnovala slovenski otroški vrtec, da se od mestnega in šolskega oblastva ne delajo ovire, katere bode pa družba, kakor se nadejamo, srečno premagala. Stroški bodo družbi še vedno naraščali, za to je potrebno, da v novem letu slovenski rodoljubi s podvojeno požrtvovalnostjo podpirajo to družbo. Če se posreči tržaško in goriško mesto prisiliti, da osnujeta slovenske šole, se bodo res stroški za zavode v Trstu in Gorici nekoliko pomanjšali, ali družba ne bode mogla na Koroškem dovolj storiti. Slovenstvo ni v nobeni deželi bolj v nevarnosti, nego je baš na Koroškem, kjer sta do sedaj le dve deloma slovenski šoli, drugje so pa vse nemške, dasi 120.000 Slovencev prebiva v deželi. Šolsko oblastvo pa sistematično ponemčuje slovenske otroke. Vse prošnje za slovenske šole so dosedaj bile zaman. Nemci nečejo skoro priznati, da Slovenci bivajo v deželi. Osnova šol po družbi sv. Cirila in Metoda bode še le pokazala, da so na Koroškem zares še Slovenci, kateri hote tudi Slovenci ostati, zato pa pošiljajo otroke v slovenske šole. Višja oblastva potem ne bodo mogla trditi, da slovenske šole na Koroškem niso potrebne, in da koroški slovenski kmetje niti zanje niso, ter nimajo druge želje, da še njih sinovi postanejo člani kulturnega nemškega naroda.

Prebivalstvo samo pa videč, da se otroci v sloven-

skih šolah zares več nauče, jelo bo odločnejše zahtevati slovenskih šol. Delo, katero sedaj družba sv. Cirila in Metoda začinja na Koroškem, je silnega pomena, za to ji pa želimo obilnega uspeha in prosimo Boga Njegovega blagoslova.

Politični pregled.

Ulični napisi v Ljubljani. — Zadnjikrat smo omenjali v našem uvodnem članku razsodbe upravnega sodišča, s katero se je izreklo, da je član XIX. državnih osnovnih zakonov samo načelo, katero po uveljavi se le s posebnimi zakoni in naredbami. Povedati moramo, da se ta razsodba tiče uličnih napisov v Ljubljani. Kakor je znano, je mestni svet ljubljanski bil sklenil napraviti jedino slovenske ulične napise. Deželna vlada kranjska je pa dotični sklep razveljavila, češ, da nasprotuje članu XIX. državnih osnovnih zakonov, katerega mnenja je pa bilo tudi ministerstvo notranjih stvari. Stvar je prišla pod upravno sodišče, ki je izreklo se, da ima tukaj mestna občina ljubljanska popolnoma svobodno voljo sklepati, ker posebnih postavnih določil ni in član XIX. je pa samo načelo. Po tej razsodbi lahko v Ljubljani občina nabije jedino slovenske napise, Praga pa tudi jedino češke; ali v Brnu, Celovci, Celji, Opavi in Liberci pa tudi zanaprej ostanejo jedino nemški napisi, v Trstu in Gorici pa laški. Pridobitev se nikakor ne more imenovati posebno velika.

Isterski deželni zbor. — Laška večina v isterskem deželnem zboru se tudi letos brani poskrbeti za slovanskega stenografa. Govori slovanskih poslancev niti ne pridejo v stenografski zapisnik. Deželni glavar ni niti pustil Spinčiču prečitati dotičnega predloga.

V dolnjeavstrijskem deželnem zboru je bilo več hudih debat. Schulvereinu je ta zbor dovolil 3000 gld. podpore. Krščanski socialisti so z vso odločnostjo tej podpori ugovarjali, pa liberalna večina se za vse te ugovore ni nič zmenila.

Ogersko. — Ogerska liberalna stranka je jela razpadati. Štirinajst poslancev je že izstopilo iz te stranke, pa se govori, da jih še več izstopi. Nekateri mislijo, da se celo popolnoma razbije, ali mi nismo taki optimisti in vzlic vsej agitaciji duhovščine, je še vedno mogoče, da vlada zmaga s svojimi cerkvenimi predlogami. Sicer pa ima vlada močno oporo v volilnem redu, kateri daje velik vpliv nižjim plemenitašem, ki že težko čakajo civilnega zakona, da bi se ženili z bogatimi židinjami.

Moravski deželni zbor. — V tem deželnem zboru so minoli teden Mladočehi predlagali, da naj se vlada pozove, da odpravi izjemno stanje v Pragi. Ta predlog pa ni bil zadostno podpiran, da bi prišel v parlamentarno razpravo. Zanj niso bili niti Staročehi. Mladočeški listi se zaradi tega močno jeze in govore o konci češke koalicije, ker sodelovanje obeh čeških strank ni več mogoče. Obžalovati bi bilo, če se nad takimi stvarmi slovanska koalicija razbije. Konservativni veleposestniki so predlagali, da bi se premenil volilni red za nefidejkomisna veleposestva, tako da se vpelje proporcionalno zastopstvo. Stvar je lepa in opravičena. Liberalci so je pa vendar odklonili in konservativni listi so zaradi tega malo potrti. Nam se pa zdi, da se tisti konservativci, ki so prisegli na koalicijo, nimajo dosti pritoževati. Po koalicijskem programu morajo mirovati velika politična vprašanja. Tako vprašanje je pa ta volilna reforma. Vodja konservativcev v državnem zboru je tudi rekel, da se mora varovati politična posest sedanjih strank. Liberalci so pa le varovali politično posest, če so omenjeni predlog zavrgli, kateri meri na to, da bi jih spravil ob večino v deželnem zboru. Pravično liberalno postopanje nikakor ni, ali to se pa ne more reči, da ne bi bilo popolnoma v smislu koalicije.